

Asia: VN/32762/2025/

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentin kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että Kelan työntekijöiden turvallisuutta ja työhyvinvointia parannetaan. Muistiossa kuvataan, miten uhkailu ja häirintä ovat lisääntyneet erityisesti toimeentulotukipäätösten yhteydessä. Työnantajalla on velvollisuus huolehtia henkilöstönsä turvallisuudesta, eikä työntekijöiden ei voida edellyttää joutuvan henkilökohtaisen uhkailun tai maalittamisen kohteeksi työssään.

Esitys herättää kuitenkin toisaalta huolta asiakkaiden oikeusturvan, hyvän hallinnon ja yhteiskunnallisen luottamuksen näkökulmasta. Julkisen vallan käytön avoimuus on keskeinen osa oikeusvaltiota. Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus tietää, kuka hänen asiaansa käsittelee ja tekee päätöksen, erityisesti silloin kun arvioidaan päätöksen asianmukaisuutta, esteellisyttä tai muutoksenhaun tarvetta. Päätöksentekijän nimen poistaminen voi heikentää hallinnon avoimuutta ja lisätä kokemusta kasvottomasta viranomaisjärjestelmästä, jossa vastuu hämärtyy. Luottamus viranomaisiin rakentuu myös siitä, että päätöksenteon koetaan olevan avointa, inhimillistä ja vastuullista.

Huoli korostuu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kohdalla. Kaikilla asiakkailla ei ole voimavaroja tai kykyä pyytää päätöksentekijän tietoja erikseen tai käyttää muutoksenhakukeinoja. Muutos voi siten lisätä eriarvoisuutta asiakkaiden välillä. Erityisen ongelmallista tämä on tilanteissa, joissa asiakkaalla on esimerkiksi muistisairaus, kognitiivisia vaikeuksia tai muita toimintakyvyn rajoitteita.

Pidämme jossain määrin ongelmallisena myös sitä, että muutos koskisi kaikkia Kelan päätöksiä, vaikka muistion mukaan vakavimmat uhkat liittyvät erityisesti toimeentulotukeen. Työntekijöiden turvallisuuden vahvistaminen on tärkeää, mutta keinojen tulee olla oikeasuhtaisia. Samalla on huolehdittava siitä, ettei hallinnon avoimuus heikkene eikä viranomaisasiointi muutu entistä kasvottomammaksi. Sama kysymys saattaa jatkossa tulla eteen esimerkiksi tuomioistuineläytöksen tai sosiaalipalveluiden tuottajan työntekijöiden kohdalla. Pitkällä aikavälillä tällainen kehitys voi heikentää ihmisten luottamusta viranomaisiin ja yhteiskunnan oikeusvaltioperiaatteisiin

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry